

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

6. července 2023*

„Řízení o předběžné otázce – Směrnice 2011/95/EU – Minimální normy týkající se podmínek přiznávání postavení uprchlíka nebo statusu doplňkové ochrany – Článek 14 odst. 4 písm. b) – Odnětí postavení uprchlíka – Státní příslušník třetí země odsouzený pravomocným rozsudkem za zvláště závažný trestný čin – Nebezpečí pro společnost – Přezkum přiměřenosti“

Ve věci C-8/22,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Conseil d'État (Belgie) ze dne 2. prosince 2021, došlým Soudnímu dvoru dne 5. ledna 2022, v řízení

XXX

proti

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení: A. Arabadžev, předseda senátu, L. Bay Larsen (zpravodaj), místopředseda Soudního dvora, P. G. Xuereb, T. von Danwitz a A. Kumin, soudci,

generální advokát: J. Richard de la Tour,

za soudní kancelář: M. Krausenböck, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. listopadu 2022,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za XXX: J. Hardy, avocat,
- za belgickou vládu: M. Jacobs, C. Pochet, A. Van Baelen a M. Van Regemorter, jako zmocněnkyně,
- za nizozemskou vládu M. K. Bulterman a C. S. Schillemans, jako zmocněnkyně,
- za Evropskou komisi: A. Azema a L. Grønfeltdt, jako zmocněnkyně,

* Jednací jazyk: francouzština.

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. února 2023,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (Úř. věst. 2011, L 337, s. 9).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi XXX, státním příslušníkem třetí země, a Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (generální komisař pro uprchlíky a osoby bez státní příslušnosti, Belgie) (dále jen „generální komisař“), ohledně rozhodnutí generálního komisaře, kterým XXX odejmul postavení uprchlíka.

Právní rámec

Mezinárodní právo

- 3 Úmluva o právním postavení uprchlíků, která byla podepsána dne 28. července 1951 v Ženevě [*Recueil des traités des Nations unies*, sv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)], vstoupila v platnost dne 22. dubna 1954. Tato úmluva byla doplněna a změněna Protokolem týkajícím se právního postavení uprchlíků, který byl uzavřen v New Yorku dne 31. ledna 1967 (dále jen „Ženevská úmluva“).
- 4 Článek 1 část F této úmluvy zní takto:

„Ustanovení této úmluvy se nevztahují na žádnou osobu, o níž jsou vážné důvody se domnívat, že

[...]

b) se dopustila vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než jí bylo povoleno se tam usadit jako uprchlík;

[...]"
- 5 Článek 33 odst. 2 uvedené úmluvy stanoví:

„Výhody tohoto ustanovení však nemohou být požadovány uprchlíkem, který z vážných důvodů může být považován za nebezpečného v zemi, ve které se nachází, nebo který poté, co byl usvědčen konečným rozsudkem ze zvláště těžkého trestného činu, představuje nebezpečí pro společnost této země.“

Unijní právo

Směrnice 2004/38/ES

- 6 Článek 27 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. 2004, L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46) stanoví:

„Opatření přijatá z důvodů veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti musí být v souladu se zásadou přiměřenosti a musí být založena výlučně na osobním chování dotyčné osoby. Předchozí odsouzení pro trestný čin samo o sobě přijetí takových opatření neodůvodňuje.

Osobní chování dotyčného jednotlivce musí představovat skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti. Odůvodnění, která přímo nesouvisí s dotyčnou osobou nebo souvisejí s generální prevencí, nejsou přípustná.“

Směrnice 2011/95

- 7 Bod 12 odůvodnění směrnice 2011/95 zní takto:

„Hlavním cílem této směrnice je na jedné straně zajistit, aby členské státy používaly společná kritéria pro zjišťování totožnosti osob, které mezinárodní ochranu skutečně potřebují, a na druhé straně zajistit minimální úroveň výhod poskytovaných uvedeným osobám ve všech členských státech.“

- 8 Článek 1 této směrnice uvádí:

„Účelem této směrnice je stanovit normy, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, jednotný status pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a obsah poskytnuté ochrany.“

- 9 Článek 2 písm. d) uvedené směrnice upřesňuje:

„Pro účely této směrnice se rozumí

[...]

- d) ‚uprchlíkem‘ státní příslušník třetí země, který se v důsledku oprávněných obav před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů nachází mimo zemi své státní příslušnosti a je neschopen přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá ochranu dotyčné země, nebo osoba bez státní příslušnosti, která se ze stejných shora uvedených důvodů nachází mimo zemi svého dosavadního pobytu, která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit a na kterou se nevztahuje článek 12“.

10 Článek 12 odst. 2 písm. b) téže směrnice uvádí:

„Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti jsou vyloučeni z postavení uprchlíka, existují-li závažné důvody se domnívat, že

[...]

b) se dopustili vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než byli uznáni uprchlíkem, tj. před vydáním povolení k pobytu na základě přiznání postavení uprchlíka [...]"

11 Článek 13 směrnice 2011/95 stanoví:

„Členské státy přiznávají postavení uprchlíka státním příslušníkům třetích zemí a osobám bez státní příslušnosti, které splňují podmínky pro získání postavení uprchlíka v souladu s kapitolami II a III.“

12 Článek 14 odst. 4 a 6 této směrnice stanoví:

„4. Členské státy mohou odejmout, ukončit nebo zamítnout prodloužení platnosti postavení přiznaného uprchlíkovi vládním, správním, soudním nebo kvazisoudním orgánem, jestliže

a) existují dostatečné důvody k tomu, aby byl považován za nebezpečí pro bezpečnost členského státu, v němž se nachází;

b) jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu.

[...]

6. Osoby, na které se vztahují odstavce 4 a 5, jsou způsobilé k právům uvedeným v člancích 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Ženevské úmluvy nebo podobným právům, pokud se nacházejí v dotyčném členském státě.“

13 Článek 17 odst. 1 písm. b) a d) uvedené směrnice upřesňuje:

„Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti nemají nárok na doplňkovou ochranu, existují-li vážné důvody se domnívat, že:

[...]

b) se dopustili vážného zločinu;

[...]

d) představují nebezpečí pro společnost nebo pro bezpečnost členského státu, ve kterém se nachází.“

14 Článek 21 odst. 2 písm. b) téže směrnice zní takto:

„Nevylučují-li to mezinárodní závazky uvedené v odstavci 1, mohou členské státy uprchlíka navrátit bez ohledu na to, zda je formálně uznán, jestliže

[...]

b) jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu.“

15 Článek 23 odst. 4 směrnice 2011/95 zní takto:

„Bez ohledu na odstavce 1 a 2 mohou členské státy odmítnout, omezit nebo odejmout výhody, které jsou v nich uvedené, z důvodů bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku.“

16 Článek 24 této směrnice stanoví:

„1. Co nejdříve po přiznání mezinárodní ochrany udělí členský stát osobám, kterým bylo přiznáno postavení uprchlíka, povolení k pobytu, které má dobu platnosti alespoň tři roky a lze ji prodloužit, pokud tomu nebrání závažné důvody bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku a aniž je dotčen čl. 21 odst. 3.

[...]

2. Co nejdříve po přiznání mezinárodní ochrany vydá členský stát osobám, kterým byl status doplňkové ochrany přiznán, a jejich rodinným příslušníkům povolení k pobytu, které má dobu platnosti alespoň jeden rok s opakovanou možností prodloužení alespoň o dva roky, pokud tomu nebrání závažné důvody týkající se bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku.“

17 Článek 25 uvedené směrnice stanoví:

„1. Členské státy vystaví osobám, kterým bylo přiznáno postavení uprchlíka, cestovní doklady ve formě uvedené v příloze Ženevské úmluvy, jež jim umožní cestování mimo jejich území, pokud tomu nebrání závažné důvody státní bezpečnosti nebo veřejného pořádku.

2. Členské státy vystaví osobám, kterým byl přiznán status doplňkové ochrany a které nemohou získat cestovní pas daného státu, doklady, jež jim umožní cestování mimo jejich území, pokud tomu nebrání závažné důvody státní bezpečnosti nebo veřejného pořádku.“

Směrnice 2013/32/EU

18 Článek 45 odst. 1 a 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (Úř. věst. 2013, L 180, s. 60) uvádí:

„1. Členské státy zajistí, aby v případech, kdy příslušný orgán zvažuje [...] odejmout státnímu příslušníku třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti status mezinárodní ochrany, měla dotyčná osoba tyto záruky:

[...]

b) má příležitost, aby při osobním pohovoru [...] uvedla důvody, proč by jí neměl být status mezinárodní ochrany odňat.

[...]

3. Členské státy zajistí, aby rozhodnutí příslušného orgánu o odnětí statusu mezinárodní ochrany bylo sděleno písemně. Rozhodnutí musí obsahovat skutkové a právní odůvodnění a písemné poučení o možnosti podat opravné prostředky.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 19 Rozhodnutím Generálního komisaře ze dne 23. února 2007 bylo XXX přiznáno postavení uprchlíka.
- 20 Rozsudkem ze dne 20. prosince 2010 odsoudil Cour d'assises de Bruxelles (Porotní soud v Bruselu, Belgie) XXX k trestu odnětí svobody na 25 let. Podle údajů uvedených ve vyjádření belgické vlády se toto odsouzení vztahovalo zejména ke spáchání trestného činu loupeže týkající se několika movitých věcí a úmyslného zabití s cílem usnadnění této loupeže nebo zajištění beztrestnosti.
- 21 Rozhodnutím ze dne 4. května 2016 mu Generální komisař odejmul postavení uprchlíka.
- 22 XXX podal proti tomuto rozhodnutí žalobu ke Conseil du contentieux des étrangers (Soud pro cizinecké spory, Belgie).
- 23 Uvedený soud tuto žalobu rozsudkem ze dne 26. srpna 2019 zamítl. Měl za to, že nebezpečí, které XXX představuje pro společnost, vyplývá z jeho odsouzení za zvlášť závažný trestný čin. V tomto kontextu nepřislušelo generálnímu komisaři prokazovat, že XXX představuje skutečné, aktuální a dostatečné závažné nebezpečí pro společnost. Naopak příslušelo posledně uvedenému, aby prokázal, že navzdory odsouzení za zvlášť závažný trestný čin již nepředstavuje nebezpečí pro společnost.
- 24 Dne 26. září 2019 podal XXX proti tomuto rozsudku kasační opravný prostředek ke Conseil d'État (Státní rada, Belgie), která je předkládajícím soudem.
- 25 Na podporu kasačního opravného prostředku v podstatě tvrdí, že je úkolem generálního komisaře prokázat existenci skutečného, aktuálního a dostatečně závažného nebezpečí pro společnost a že je nezbytné provést přezkum přiměřenosti pro určení, zda nebezpečí, které představuje, odůvodňuje odnětí jeho postavení uprchlíka.
- 26 Za těchto okolností se Conseil d'État (Státní rada) rozhodla přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
 - „1) Musí být čl. 14 [odst. 4] [písm.] b) směrnice [2011/95] vykládán v tom smyslu, že stanoví, že nebezpečí pro společnost je dáno již samotnou skutečností, že osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, byla pravomocným rozsudkem odsouzena za zvlášť závažný trestný čin, nebo musí být vykládán v tom smyslu, že stanoví, že samotné odsouzení pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin není dostačující k prokázání existence nebezpečí pro společnost?
 - 2) Pokud samotné odsouzení pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin není dostačující k prokázání existence nebezpečí pro společnost, musí být čl. 14 [odst.] 4 [písm.] b) směrnice [2011/95] vykládán v tom smyslu, že vyžaduje, aby členský stát prokázal, že žadatel po svém odsouzení nadále představuje nebezpečí pro společnost? Musí členský stát prokázat, že toto nebezpečí je skutečné a aktuální, nebo je dostačující existence potenciálního

nebezpečí? Musí být čl. 14 [odst.] 4 [písm.] b) směrnice [2011/95], vykládaný samostatně nebo ve spojení se zásadou proporcionality, vykládan v tom smyslu, že umožňuje odnětí postavení uprchlíka pouze v případě, že je toto odnětí přiměřené a že nebezpečí, které představuje osoba, jíž bylo toto postavení přiznáno, je natolik závažné, aby odůvodňovalo toto odnětí?

- 3) Pokud členský stát nemusí prokázat, že žadatel po odsouzení nadále představuje nebezpečí pro společnost a že toto nebezpečí je skutečné, aktuální a dostatečně závažné, aby odůvodňovalo odnětí postavení uprchlíka, musí být čl. 14 [odst.] 4 [písm.] b) směrnice [2011/95] vykládan v tom smyslu, že z něj vyplývá, že nebezpečí pro společnost je v zásadě dáno tím, že osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, byla pravomocným rozsudkem odsouzena za zvlášť závažný trestný čin, avšak že tato osoba může prokázat, že takové nebezpečí nepředstavuje nebo již nepředstavuje.“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 27 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 vykládan v tom smyslu, že existence nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází dotyčný státní příslušník třetí země, může být považována za prokázanou na základě pouhé skutečnosti, že byl dotyčný pravomocně odsouzen za zvlášť závažný trestný čin.
- 28 Článek 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 stanoví, že členské státy mohou odejmout postavení přiznané uprchlíkovi, pokud jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází.
- 29 Podle ustálené judikatury Soudního dvora je pro výklad ustanovení unijního práva třeba vzít v úvahu jeho znění, kontext, do kterého zapadá, a cíle právní úpravy, jejíž je součástí [rozsudek ze dne 20. října 2022, Centre public d'action sociale de Liège (Zpětvzetí nebo pozastavení rozhodnutí o navrácení), C-825/21, EU:C:2022:810, bod 41 a citovaná judikatura].
- 30 Pokud jde nejprve o znění čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, je třeba podotknout, že toto ustanovení zmiňuje dva různé prvky týkající se na jedné straně existence pravomocného odsouzení za zvlášť závažný trestný čin a na druhé straně nebezpečnosti pro společnost členského státu, v němž se dotyčný státní příslušník třetí země nachází.
- 31 Ačkoli konkrétní vztah mezi těmito dvěma prvky není výslovně upřesněn, jsou tyto prvky obsaženy – jak uvedl generální advokát v bodě 63 svého stanoviska – ve všech jazykových verzích čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, a to i když unijní normotvůrce mohl odkázat výlučně na existenci takového odsouzení, pokud chtěl umožnit, aby toto odsouzení postačovalo k odůvodnění přijetí opatření uvedeného v tomto ustanovení.
- 32 Pokud jde dále o kontext, do něhož zapadá čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, je zaprvé nutno zdůraznit, že toto ustanovení představuje výjimku z pravidla uvedeného v článku 13 této směrnice, podle kterého členské státy přiznávají postavení uprchlíka státním příslušníkům třetích zemí, kteří splňují podmínky pro získání postavení uprchlíka. Toto ustanovení musí tudíž být vykládáno restriktivně (obdobně viz rozsudek ze dne 13. září 2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, bod 52).

- 33 Zadruhé nelze opomíjet volbu unijního normotvůrce zmínit v čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 existenci odsouzení v trestním řízení a zároveň nebezpečí pro společnost, spíše než aby uvedl pouze první z těchto podmínek, jelikož v čl. 12 odst. 2 písm. b) této směrnice zvolil odlišnou formulaci v tom smyslu, že výslovně stanovil, že státní příslušník třetí země musí být vyloučen z postavení uprchlíka, pokud se dopustil vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu před tím, než byl uznán uprchlíkem, aniž jakkoli vyžadoval, aby tento státní příslušník třetí země představoval nebezpečí pro společnost členského státu, ve kterém se nachází.
- 34 Rozdíl ve formulaci čl. 12 odst. 2 písm. b) směrnice 2011/95 a čl. 14 odst. 4 písm. b) téže směrnice v tomto ohledu v podstatě odráží rozdíl mezi čl. 1 částí F Ženevské úmluvy a čl. 33 odst. 2 téže úmluvy, která je základem mezinárodního právního režimu na ochranu uprchlíků [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2019, M a další (Odnětí postavení uprchlíka), C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 81 a citovaná judikatura].
- 35 Soudní dvůr již ostatně konstatoval, že podmínky uvedené v čl. 14 odst. 4 této směrnice, za kterých mohou členské státy přistoupit k odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka, v podstatě odpovídají podmínkám, za kterých mohou členské státy přistoupit k navrácení uprchlíka podle čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2019, M a další (Odnětí postavení uprchlíka), C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 93].
- 36 Článek 33 odst. 2 Ženevské úmluvy je přitom obecně vykládán – jak uvedl generální advokát v bodě 73 svého stanoviska – tak, že vyžaduje splnění dvou kumulativních podmínek týkajících se existence pravomocného odsouzení za zvlášť závažný trestný čin a nebezpečí pro společnost země, ve které se dotyčná osoba nachází.
- 37 Zatřetí je třeba rovněž nutno zdůraznit, že pokud jde o přiznání doplňkové ochrany, která může poskytnout omezenější ochranu než postavení uprchlíka, čl. 17 odst. 1 směrnice 2011/95 odkazuje v písmenu b) na spáchání vážného zločinu a v písmenu d) na existenci nebezpečí pro společnost, přičemž tyto prvky jsou výslovně prezentovány jako alternativní podmínky, z nichž každá samostatně vede k vyloučení z nároku na doplňkovou ochranu.
- 38 Začtvrté vzhledem k tomu, že se unijní normotvůrce rozhodl použít tytéž výrazy v čl. 14 odst. 4 písm. b) i v čl. 21 odst. 2 písm. b) směrnice 2011/95, musí být obě tato ustanovení vykládána konsistentně.
- 39 Z judikatury Soudního dvora týkající se čl. 21 odst. 2 písm. b) této směrnice přitom vyplývá, že použití tohoto ustanovení je podmíněno splněním dvou samostatných podmínek (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. června 2015, T., C-373/13, EU:C:2015:413, bod 72).
- 40 Zapáté nelze mít na rozdíl od toho, co tvrdí belgická vláda, za to, že výklad čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 v tom smyslu, že vyžaduje splnění dvou samostatných podmínek, by jej zbavil užitečného účinku z důvodu, že čl. 14 odst. 4 písm. a) této směrnice již umožňuje odejmout postavení uprchlíka státnímu příslušníkovi třetí země, který představuje nebezpečí, i když nebyl pravomocně odsouzen za zvlášť závažný trestný čin.
- 41 Ze srovnání těchto dvou ustanovení totiž vyplývá, že čl. 14 odst. 4 písm. a) uvedené směrnice odkazuje na nebezpečí pro bezpečnost členského státu, ve kterém se nachází dotyčný státní příslušník třetí země, zatímco čl. 14 odst. 4 písm. b) této směrnice se týká nebezpečí pro společnost tohoto členského státu. Tato dvě ustanovení se tudíž vztahují ke dvěma různým druhům nebezpečí.

- 42 Konečně je nutno uvést, že hlavní cíl směrnice 2011/95, jak vyplývá z článku 1 této směrnice a z bodu 12 jejího odůvodnění, a sice zajistit, aby členské státy používaly společná kritéria pro zjišťování totožnosti osob, které mezinárodní ochranu skutečně potřebují, a zajistit minimální úroveň výhod poskytovaných uvedeným osobám ve všech členských státech, rovněž svědčí ve prospěch restriktivního výkladu čl. 14 odst. 4 písm. b) uvedené směrnice.
- 43 Ze všech těchto úvah vyplývá, že použití posledně uvedeného ustanovení podléhá splnění dvou samostatných podmínek, a to zaprvé, že dotyčný státní příslušník třetí země byl pravomocně odsouzen za zvlášť závažný trestný čin, a zadruhé že bylo prokázáno, že tento státní příslušník třetí země představuje nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází.
- 44 Nelze tedy dovodit, aniž by byla pomínuta volba takto učiněná unijním normotvůrcem, že okolnost, že je splněna jedna z těchto dvou podmínek, postačuje k prokázání, že je splněna i druhá podmínka.
- 45 Na první otázku je proto třeba odpovědět tak, že čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 musí být vykládán v tom smyslu, že existence nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází dotyčný státní příslušník třetí země, nemůže být považována za prokázanou na základě pouhé skutečnosti, že byl dotyčný státní příslušník pravomocně odsouzen za zvlášť závažný trestný čin.

K druhé a třetí otázce

- 46 Podstatou druhé a třetí otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda musí být čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení je podmíněno tím, že příslušný orgán prokáže, že nebezpečí, které představuje dotyčný státní příslušník třetí země pro společnost členského státu, v němž se nachází, je skutečné, aktuální a závažné a odnětí postavení uprchlíka představuje opatření přiměřené tomuto nebezpečí.
- 47 Jak bylo konstatováno v bodě 43 tohoto rozsudku, postavení uprchlíka může být podle čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 odňato pouze tehdy, jsou-li splněny dvě podmínky, přičemž druhá podmínka spočívá v tom, že je prokázáno, že dotyčný státní příslušník třetí země představuje nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází.
- 48 Zaprvé pro určení dosahu pojmu „nebezpečí pro společnost“ ve smyslu tohoto ustanovení je třeba připomenout, že z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že občana Unie, který využil práva volného pohybu, a některé jeho rodinné příslušníky lze považovat za představující nebezpečí pro veřejný pořádek, pouze pokud jejich osobní chování představuje skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti dotyčného členského státu [rozsudek ze dne 12. prosince 2019, G. S. a V. G. (Nebezpečí pro veřejný pořádek), C-381/18 a C-382/18, EU:C:2019:1072, bod 53 a citovaná judikatura].
- 49 Vzhledem k tomu, že předkládající soud zvažuje, že by pojem „nebezpečí pro společnost“ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 mohl být definován na základě standardu zavedeného touto judikaturou, je nutno zdůraznit, že nelze mít obecně za to, že jakýkoli odkaz na nebezpečí pro veřejný pořádek nebo pro společnost musí být chápán jako výlučný odkaz na osobní chování představující skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti dotyčného členského státu [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. prosince 2019, G. S. a V. G. (Nebezpečí pro veřejný pořádek), C-381/18 a C-382/18, EU:C:2019:1072, bod 54 a citovaná judikatura].

- 50 K upřesnění dosahu pojmu „nebezpečí pro společnost“ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 se tedy jeví jako nezbytné zohlednit znění tohoto ustanovení, jeho kontext a cíle právní úpravy, jíž je součástí [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. prosince 2019, G. S. a V. G. (Nebezpečí pro veřejný pořádek), C-381/18 a C-382/18, EU:C:2019:1072, bod 55 a citovaná judikatura].
- 51 Pokud jde nejprve o znění čl. 14 odst. 4 směrnice 2011/95, je třeba poznamenat, že na rozdíl zejména od čl. 27 odst. 2 druhého pododstavce směrnice 2004/38, prvně zmíněné ustanovení výslovně nevyžaduje, aby chování dotyčného státního příslušníka třetí země představovalo skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti, k tomu, aby tento státní příslušník třetí země mohl být považován za představujícího nebezpečí pro společnost.
- 52 Ze samotného znění čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 však vyplývá, že se toto ustanovení použije pouze tehdy, když dotyčný státní příslušník třetí země „představuje“ nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází, což naznačuje, že toto nebezpečí musí být skutečné a aktuální.
- 53 Kromě toho, jak uvedl generální advokát v bodě 86 svého stanoviska, výslovný požadavek, aby tento státní příslušník třetí země „představoval“ takovéto nebezpečí, by byl do značné míry zbaven smyslu, pokud by potenciální nebezpečí pro společnost tohoto členského státu muselo být považováno za dostatečné k tomu, aby umožnilo použití tohoto čl. 14 odst. 4 písm. b). Existence pravomocného odsouzení za zvláště závažný trestný čin, která je rovněž vyžadována uvedeným čl. 14 odst. 4 písm. b), totiž může obvykle sama o sobě prokázat přinejmenším existenci takového potenciálního nebezpečí.
- 54 Pokud jde dále o kontext, do něhož zapadá čl. 14 odst. 4 směrnice 2011/95, je zajisté třeba uvést, že čl. 23 odst. 4, jakož i články 24 a 25 této směrnice přímo odkazují, na rozdíl od čl. 14 odst. 4 písm. b) této směrnice, na pojem „veřejný pořádek“, k němuž se vztahuje judikatura zmíněná v bodě 48 tohoto rozsudku.
- 55 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že s ohledem zejména na tuto formulaci může čl. 24 odst. 1 uvedené směrnice umožnit odmítnutí vydání povolení k pobytu ze závažných důvodů veřejného pořádku pouze tehdy, představuje-li dotyčný státní příslušník třetí země skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. června 2015, T., C-373/13, EU:C:2015:413, body 77 až 79).
- 56 Nelze však mít za to, že použití výrazu „nebezpečí pro společnost“ spíše než odkazu na „veřejný pořádek“ vyjadřuje volbu zakotvit podstatně odlišný standard od standardu použitého v judikatuře zmíněné v bodě 48 tohoto rozsudku, jelikož výrazy použité jak v čl. 14 odst. 4 směrnice 2011/95, tak v čl. 21 odst. 2 této směrnice odrážejí – jak bylo uvedeno v bodě 34 tohoto rozsudku – ty, které jsou použity v čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy.
- 57 Z judikatury Soudního dvora naopak vyplývá, že použití čl. 21 odst. 2 této směrnice, jehož výklad musí být – jak vyplývá z bodu 38 tohoto rozsudku – konzistentní s výkladem čl. 14 odst. 4 této směrnice, podléhá přísnějším podmínkám, než jsou podmínky umožňující použití čl. 24 odst. 1 uvedené směrnice (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. června 2015, T., C-373/13, EU:C:2015:413, body 72, 74 a 75).

- 58 Kromě toho z judikatury Soudního dvora vyplývá, že v obecné systematice směrnice 2011/95 odůvodňují vážné zločiny spáchané státním příslušníkem třetí země před tím, než byl uznán uprchlíkem, uplatnění ustanovení o vyloučení stanoveného v čl. 12 odst. 2 písm. b) této směrnice, zatímco čl. 14 odst. 4 a čl. 21 odst. 2 této směrnice umožňují zohlednit aktuální nebezpečí, které představuje státní příslušník třetí země (obdobně viz rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, B a D, C-57/09 a C-101/09, EU:C:2010:661, bod 101).
- 59 Konečně, jak vyplývá z bodu 42 tohoto rozsudku, hlavní cíl směrnice 2011/95 vyžaduje, aby byl čl. 14 odst. 4 písm. b) této směrnice vykládán restriktivně.
- 60 Ze všech těchto úvah vyplývá, že opatření uvedené v čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 může být přijato pouze tehdy, představuje-li dotyčný státní příslušník třetí země skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti členského státu, v němž se nachází.
- 61 Pokud jde zadruhé o úlohy příslušného orgánu a dotyčného státního příslušníka třetí země v rámci posouzení existence takového ohrožení, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že je na příslušném orgánu, aby při uplatňování tohoto ustanovení provedl pro každý jednotlivý případ posouzení všech okolností daného případu [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. září 2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, body 48 a 50, a ze dne 22. září 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság a další, C-159/21, EU:C:2022:708, body 72 a 92].
- 62 V tomto kontextu a zejména vzhledem k tomu, že čl. 45 odst. 3 směrnice 2013/32 stanoví, že rozhodnutí příslušného orgánu o odnětí statusu mezinárodní ochrany musí obsahovat skutkové a právní odůvodnění, na němž je toto rozhodnutí založeno, musí příslušný orgán disponovat všemi relevantními informacemi a s ohledem na tyto informace provést vlastní posouzení všech okolností dané věci s cílem určit význam svého rozhodnutí a plně jej odůvodnit [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. září 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság a další, C-159/21, EU:C:2022:708, bod 80].
- 63 Mezi okolnostmi, které je třeba vzít v úvahu při posuzování existence nebezpečí pro společnost, byť zjištění skutečného, aktuálního a dostatečně závažného ohrožení některého ze základních zájmů společnosti obecně znamená, že dotyčný jednotlivec má tendenci pokračovat v budoucnu v jednání, které představuje takovéto ohrožení, může však též dojít k tomu, že pouhé dřívější jednání naplňuje podmínky takového ohrožení [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. května 2018, K. a H. F. (Právo pobytu a obvinění z válečných zločinů), C-331/16 a C-366/16, EU:C:2018:296, bod 56]. Skutečnost, že dotyčný státní příslušník třetí země byl pravomocně odsouzen za zvlášť závažný trestný čin, má zvláštní význam, jelikož unijní normotvůrce výslovně odkázal na existenci takového odsouzení a toto odsouzení může v závislosti na okolnostech spáchání tohoto trestného činu přispět k prokázání existence skutečného a dostatečně závažného ohrožení některého ze základních zájmů společnosti dotyčného členského státu.
- 64 Pokud však jde konkrétně o aktuálnost takového ohrožení, jak z odpovědi na první otázku, tak z judikatury Soudního dvora vyplývá, že ze záznamu v rejstříku trestů dotyčného státního příslušníka třetí země nelze automaticky vyvodit, že se na něj může vztahovat opatření uvedené v čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. září 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, bod 41). Čím více je tudíž rozhodnutí na základě tohoto ustanovení přijato v době vzdálené od pravomocného odsouzení za zvlášť závažný trestný čin, tím více je na

příslušném orgánu, aby zohlednil zejména vývoj po spáchání takového trestného činu za účelem určení, zda ke dni, kdy má rozhodnout o případném odnětí postavení uprchlíka, existuje skutečné a dostatečně závažné ohrožení.

- 65 Z tohoto hlediska je třeba uvést, že jelikož čl. 45 odst. 1 písm. b) směrnice 2013/32 pouze stanoví, že v případě, kdy příslušný orgán zvažuje odejmout státnímu příslušníku třetí země status mezinárodní ochrany, musí mít dotyčný státní příslušník třetí země „příležitost“ uvést důvody, proč by mu neměla být tato ochrana odňata, nelze mít za to, že pokud tento státní příslušník třetí země neposkytl informace o důvodech, proč již nepředstavuje nebezpečí pro společnost, příslušný orgán může předpokládat, že z existence pravomocného odsouzení za zvláště závažný trestný čin vyplývá, že uvedený státní příslušník třetí země představuje skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti členského státu, v němž se nachází.
- 66 Zatřetí je nutno podotknout, že v situaci, kdy dotyčný členský stát prokázal, že jsou splněny obě podmínky uvedené v čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, má tento členský stát možnost přijmout opatření stanovené v tomto ustanovení, aniž je povinen této možnosti využít [obdobně viz rozsudky ze dne 24. června 2015, T., C-373/13, EU:C:2015:413, bod 72, a ze dne 22. září 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság a další, C-159/21, EU:C:2022:708, bod 81].
- 67 Uvedená možnost musí být využita zejména při dodržení zásady proporcionality, která vyžaduje zvážení nebezpečí, které dotyčný státní příslušník třetí země představuje pro společnost členského státu, v němž se nachází, na jedné straně a práv, která musí být v souladu s touto směrnicí zaručena osobám splňujícím hmotněprávní podmínky článku 2 písm. d) uvedené směrnice na straně druhé [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 2. května 2018, K. a H. F. (Právo pobytu a obvinění z válečných zločinů), C-331/16 a C-366/16, EU:C:2018:296, bod 62; ze dne 12. prosince 2019, G. S. a V. G. (Nebezpečí pro veřejný pořádek), C-381/18 a C-382/18, EU:C:2019:1072, bod 64, a ze dne 9. února 2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid a další (Odnětí práva pobytu tureckému pracovníkovi), C-402/21, EU:C:2023:77, bod 72].
- 68 V rámci tohoto posouzení musí příslušný orgán rovněž zohlednit základní práva zaručená unijním právem, a zejména ověřit možnost přijmout jiná opatření, která by méně zasahovala do práv zaručených uprchlíkům a do základních práv, která by byla stejně účinná k zajištění ochrany společnosti členského státu, v němž se nachází dotyčný státní příslušník třetí země [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. května 2018, K. a H. F. (Právo pobytu a obvinění z válečných zločinů), C-331/16 a C-366/16, EU:C:2018:296, body 63 a 64].
- 69 Pro účely tohoto posouzení bude muset příslušný orgán zohlednit skutečnost, že v případě odnětí postavení uprchlíka je dotyčným státním příslušníkům třetích zemí toto postavení odepráno, a tudíž již nemají všechna práva a výhody stanovené směrnicí 2011/95, ale v souladu s čl. 14 odst. 6 této směrnice nadále požívají řady práv stanovených Ženevskou úmluvou [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2019, M a další (Odnětí postavení uprchlíka), C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 99].
- 70 Článek 14 odst. 6 směrnice 2011/95 v souladu s čl. 78 odst. 1 SFEU a s článkem 18 Listiny základních práv Evropské unie musí být vykládán v tom smyslu, že členský stát, který využije možnosti stanovené v čl. 14 odst. 4 této směrnice, musí uprchlíkovi, jenž se nachází v jedné ze situací uvedených v posledně zmíněném ustanovení a nachází se na území tohoto členského státu, přiznat přinejmenším práva zakotvená Ženevskou úmluvou, na něž tento čl. 14 odst. 6 výslovně odkazuje, a práva stanovená touto úmluvou, k jejichž požívání není vyžadován zákonný

pobyt, a to aniž jsou dotčeny případné výhrady učiněné uvedeným členským státem [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2019, M a další (Odnětí postavení uprchlíka), C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 107].

- 71 Na druhou a třetí otázku je proto třeba odpovědět tak, že čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 musí být vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení je podmíněno tím, že příslušný orgán prokáže, že nebezpečí, které dotyčný státní příslušník třetí země představuje pro některý ze základních zájmů společnosti členského státu, v němž se nachází, je skutečné, aktuální a dostatečně závažné a odnětí postavení uprchlíka představuje opatření přiměřené tomuto nebezpečí.

K nákladům řízení

- 72 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 14 odst. 4 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany**

musí být vykládán v tom smyslu, že

existence nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází dotyčný státní příslušník třetí země, nemůže být považována za prokázanou na základě pouhé skutečnosti, že byl dotyčný státní příslušník pravomocně odsouzen za zvláště závažný trestný čin.

- 2) Článek 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95**

musí být vykládán v tom smyslu, že

použití tohoto ustanovení je podmíněno tím, že příslušný orgán prokáže, že nebezpečí, které dotyčný státní příslušník třetí země představuje pro některý ze základních zájmů společnosti členského státu, v němž se nachází, je skutečné, aktuální a dostatečně závažné a odnětí postavení uprchlíka představuje opatření přiměřené tomuto nebezpečí.

Podpisy